

ČTVRTÁ GLOSA KE STOLETÉMU VÝROČÍ (STO LET 1926 – 2026)

V dnešní glose navazuji na tu třetí, kde jsem se věnoval stručnému zejména přehledu významných prací a katalogů výplatních otisků **nového Československa – čtvrté československé republiky, která de iure začala v roce 1948, ale de facto již v roce 1946 změnou výplatního razítka ve tvaru větrné růžice (či sběratelsky motýlka) na zoubkovaný obdélník (či sběratelsky zoubkovanou pseudoznámku) a končila rozdělením Československa na Česko a Slovensko na konci roku 1992.**

Zmínil jsem jen reprezentativní horní level zachycují globálně, ale i specializovaně výplatní otisky v celé šíři a hloubce.

Nezmínil jsem dva okruhy důležitého sběratelského zájmu: jednak jeden z důležitých segmentů seznamů a přehledů výplatních otisků týkajících se menších celků (pohled poštovně historický či regionální) , jednak segment uživatelský – to jsou ty seznamy a přehledy, které zachycují vývoj jednoho či několika uživatelů výplatních strojů. Posledně jmenovaný není tak rozšířený jako regionální, ale je ojedinělý. Přitom neméně důležitý a poučný. Kromě poštovní historie, výplatně otiskářské specializace zachycuje ještě něco navíc – historii místa, regionu, země ze společenského, industriálního, obchodního, kulturního hlediska. Oba segmenty se týkají jen úzkého okruhu, ale přinášejí něco, co generální věcné katalogy a seznamy ani přinést nemohou.

Regionální seznamy

Tyto seznamy vytvářejí zejména místní patrioti, kteří mají úzký vztah k místu či oblasti svého zájmu. Sbírají a publikují nejen výplatní otisky, ale i ostatní artefakty. **V sousedním Německu mají pro toto sběratelství a publikování výstižný název „Heimatsammlungen“ (Heimat = domov, vlast, otčina).**

V našich končinách se řada podobných seznamů (o katalozích se nedá mluvit) vyrojila v polovině 70. let a zejména v 80. letech. Bylo to v souvislosti se zahájením činnosti znovu obnovené komise zprvu specializovaných oborů posléze poštovní historie a celin a její systematickou, masivní a intenzivní činností po roce 1986 s konečnou 31. 12. 1989. V tomto období se zrodil fenomén „krajských skupin poštovní historie a celin“, které podporovaly regionální sběratelství. Kladly důraz na místo, které obhospodařovaly a řada sběratelů a publicistů se této otázce regionu věnovala. Prostor sběratelů a publicisté našly v krajských zpravodajích.

Dalším významným místem pro publikování seznamů a přehledů výplatních otisků toho či onoho regionu byly katalogy k výstavám. Vzpomínám si, že bylo hodně katalogů. Neboť bylo hodně výstav v té době. Skoro v každém výstavním katalogu se objevil přehled výplatních otisků vztahující se k příslušnému místu, kraji, regionu. Konaly se i přednášky k těmto regionálním otázkám při **Dnech poštovní historie. Živě si vzpomínám, že jsem za rok sestavil hned několik podobných seznamů výplatních otisků , které skutečně v katalozích vyšly. Má poslední práce s podobným zaměřením byly Košické výplatní otisky k akci,**

která se údajně pro nedostatek finančních prostředků nekonala. Studii jsem zavěsil na internetové stránky. Podpoření těmito seznamy, někde podobné práce vycházejí do dneška. Zejména na stránkách některých klubů či soukromých internetových stránkách (naposledy jsem připomněl na internetu práci J. Punčocháře o otiscích BRNO 1). Jsou i seznamy „v šuplících“. Například Seznam otisků z Vrchlabí.

Industriální seznamy

Jedním z prvních takovým seznamem, který seřadil a zveřejnil otisky jednoho, nejčastěji průmyslového subjektu jsem vypracoval pro košického dr. J. Pálku. **Tomuto způsobu se věnuje intenzivně kolega ing. J. Rubišar, vyznavač železniční dopravy. Publikoval seznamy subjektů tohoto oboru a pustil se již i do vystavování exponátů na toto téma.** Jeho seznamy a přehledy vynikají hlubokými znalostmi činností příslušných subjektů a výbornou kvalitou otisků. Jeho seznamy a exponáty jsou významné, ale zdá se mi, že jsou mezi poštovní historií a námětovou filatelií. Na to nemá ještě Výstavní řád jasnou odpověď, a proto jeho ocenění je stále nízké. Škoda. I tato cesta je cestou sofistikovaného sběratelství výplatních otisků. Časové a věcné řady výplatních otisků jednoho uživatele mezi sběratelství patří.

Seznamy individuálních uživatelů

Na svých stránkách jsme v letošním roce publikoval několik seriálů, kde spojuji otisky několika období u jednoho uživatele a nacházím celou řadu zajímavostí, doposud neznámých a neobjevených. Vznikl zajímavý přehled. Vycházím nejen z raritních celistvostí, ale i ze zvláštních označení, které se pokouším vysvětlit zájemcům (zkratky, iniciály, zkratkové spojení, obrázky, reklamní texty, adresy a další).

Je vidět, že i netradiční seznamy či přehledy, které ani náhodou nepřipomínají tradiční katalogy, mohou mnoha sběratelům pomoci při sbírání a objevit doposud neznámé stránky sběratelství otisků výplatních strojů.